

De totstandkoming van IFAC-standaarden: de beste stuurlui staan aan wal

Marcel Pheijffer

SAMENVATTING Het Koninklijk NIVRA heeft zich in het verleden aangesloten bij de International Federation of Accountants (IFAC). Deze organisatie is op internationaal niveau de belangenbehartiger voor het accountantsberoep en kan standaarden uitvaardigen. Voorbeelden van dat laatste zijn de Code of Ethics en de International Standards of Auditing (ISA's). Bij IFAC aangesloten beroepsorganisaties zijn verplicht de door IFAC uitgevaardigde standaarden te implementeren. Maar hoe komen die standaarden nu precies tot stand? Is er sprake van een *due process*? Welke organisaties oefenen daar invloed op uit? Is het maatschappelijk belang geborgd en is er sprake van consultatie en inspraak? Welke kritiek is er ten aanzien van de in deze vragen opgeworpen aspecten geuit?

Genoemde aspecten en vragen komen in deze bijdrage aan de orde. De conclusie is dat kritiek op het *due process* van IFAC mogelijk en begrijpelijk is. IFAC-criticasters worden opgeroepen niet te lang 'als beste stuurlui aan wal te blijven staan'; zij kunnen én moeten hun stem eerder – in het internationale en niet in het nationale proces – laten horen.

Prof. dr. mr. Marcel Pheijffer RA is directeur van de Stichting NIVRA-Nyenrode. Hij is tevens hoogleraar Forensische Accountancy aan Nyenrode Business Universiteit en Universiteit Leiden. Voor de zuiverheid van oordeelsvorming is het van belang om in het licht van de thematiek van deze bijdrage te noemen dat hij lid is van de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) van IFAC. Voor die functie is hij voorgedragen door het Koninklijk NIVRA.

1 Inleiding

Het is een eufemisme om de discussie over de Verordening Gedragscode (VGC) heftig te noemen. Brenda Westra, met Hans Blokdijk en Corneel Spil een belangrijke tegenstander van de medio december 2006 door de leden van het Koninklijk NIVRA aangenomen code, refereerde zelfs aan 'beulen' toen zij doelde op de opstellers van die code. Volgens haar zitten deze niet in New York, maar in het bestuur van het Koninklijk NIVRA. Wat mij betreft een onterechte constatering van haar kant en de referentie aan 'beulen' acht ik ongepast en had beter achterwege kunnen blijven.

Maar waarom noemde Brenda Westra New York? Zij refereerde aan de *International Federation of Accountants* (IFAC) die daar zetelt. De VGC is in belangrijke mate gebaseerd op de Code of Ethics van IFAC. Onder de vlag van IFAC worden meer regels uitgevaardigd dan voornoemde code. Zo is de *International Auditing and Assurance Standards Board* (IAASB) één van de regeluitvaardigende organen van IFAC. De bekendste standaarden die de IAASB opstelt, zijn de *International Standards on Auditing* (ISA's), in Nederland beter bekend als de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (en onlangs omgedoopt tot controle- en overige standaarden, afgekort tot COS). In 2004 uitte de Maastrichtse hoogleraar Harold Hassink in zijn oratie (p. 23) stevige kritiek op (het regelgevend proces van) IFAC. Hij stelde onder meer het volgende: 'Hoe je het wendt of keert, het IFAC is de stem van het mondiaal georganiseerde accountantsberoep. De IAASB heeft geen zelfstandige of in ieder geval een onduidelijke positie onder de IFAC paraplu en in die zin zijn ISA's niet meer en niet minder dan een compromis van het accountantsberoep, die weliswaar gezaghebbend zijn, maar wel uit de koker van het beroep komen.'

In deze bijdrage zal ik het beeld dat genoemden

schetsen ten aanzien van IFAC en de totstandkoming van regelgeving onder de IFAC-vlag, proberen bij te stellen. Naar mijn mening ligt een en ander genuanceerder. Hoe het ook zij, de opmerkingen van Brenda Westra en Harold Hassink maken de thematiek van de IFAC-regelgeving alleen maar interessanter.

In deze bijdrage zal ik mij beperken tot het *due process* (in ruime zin, organisatie IAASB en de totstandkoming van ISA's) dat zich afspeelt ten aanzien van de uitvaardiging van ISA's door de IAASB. Achtereenvolgens ga ik in op: de organisatie, samenstelling en activiteiten van de IAASB (paragraaf 2), de rol van de *Public Interest Oversight Board* (PIOB) (paragraaf 3), de rol van de *Consultative Advisory Group* (CAG) (paragraaf 4) en het *due process* (in enge zin, de totstandkoming van ISA's) (paragraaf 5). Met de behandeling van het voorgaande beoog ik vooral kennis over te dragen en inzicht te geven. Vervolgens reik ik enige kritische opmerkingen vanuit de literatuur aan (paragraaf 6). Ik sluit af met een conclusie waarin IFAC-criticasters worden opgeroepen niet te lang 'als beste stuurder aan wal te blijven staan'; zij kunnen én moeten hun stem eerder – in het internationale en niet in het nationale proces – laten horen.

Voor de goede orde merk ik op dat ik sedert 1 januari 2006 één van de 18 leden van de IAASB ben. Mijn eerste termijn loopt ultimo 2008 af.

2 Organisatie, samenstelling en activiteiten IAASB

De IAASB opereert onder de IFAC-vlag en staat onder toezicht van de PIOB. De IAASB heeft tot doel: *'to serve the public interest by setting, independently and under its own authority, high quality standards dealing with auditing, review, other assurance, quality control, and related services, and by facilitating the convergence of national and international standards'*.

De bij IFAC aangesloten beroepsorganisaties (*member bodies*) zijn verplicht de door IFAC-organen – waaronder de *International Ethics Standards Board for Accountants* (IESBA) en de IAASB – uitgevaardigde standaarden te promoten en te implementeren in nationale standaarden. Dit is vastgelegd in de door de beroepsorganisaties ondertekende *Statements on Membership Obligations*.

De kosten van de IAASB komen voor rekening van IFAC die contributies verkrijgt van de 160 aangesloten organisaties en het zogeheten *Forum of Firms*. Dat is een organisatie waarin internationaal opererende accountantskantoren of netwerken daarvan zijn verenigd; zij onderschrijven de noodzaak van

internationale regels op het gebied van verslaggeving en auditing.

Er zitten 18 leden in de IAASB, waaronder een voltijds voorzitter. Een tiental leden wordt genomineerd door de IFAC Member Bodies, de nationale beroepsorganisaties, 5 leden door het Transnational Auditors Committee (zijnde een afvaardiging van het eerdergenoemde *Forum of Firms*) en een drietal leden staat te boek als *Public Members*. Een andere onderverdeling van de leden is die in degenen die wel en die niet in de openbare praktijk werkzaam zijn.

Het IFAC Nominating Committee draagt – na een procedure waarbij de bij IFAC aangesloten beroepsorganisaties hun kandidaten kunnen aanmelden – leden voor en de IFAC-Board benoemt ze. Aanstelling van leden behoeft de goedkeuring van de PIOB.

Opgemerkt wordt dat de grote accountantskantoren in de IAASB op dit moment nog sterk (over)-vertegenwoordigd zijn. Veel beroepsorganisaties kiezen ervoor een collega uit de openbare praktijk voor te dragen. Maar er worden ook andere keuzes gemaakt. Zo heeft het Koninklijk NIVRA ervoor gekozen om ondergetekende, afkomstig uit de overheids- en universitaire wereld, kandidaat te stellen. Ik sta er zeker niet om bekend automatisch de zijde van de accountantskantoren te kiezen. Elk lid wordt op persoonlijke titel benoemd. De PIOB streeft nadrukkelijk een beter evenwicht na van degenen die wel en zij die niet in de praktijk werkzaam zijn; daardoor wordt het geloofwaardiger dat de IAASB opkomt voor de *public interest*.

De IAASB wordt bijgestaan door een aantal leden van de technische staf van IFAC. Zij treden op als secretaris van diverse werkgroepen en organiseren en begeleiden de vergaderingen. De leden van de IAASB kunnen voorts worden bijgestaan door een zogeheten technisch adviseur. Daarnaast is van belang dat de vergaderingen van de IAASB worden bijgewoond door *observers* van onder meer de *Public Company Accounting Oversight Board* (VS), de *Financial Service Agency* (Japan) en de *Europese Commissie*. Zij hebben geen stem-, maar wel spreekrecht tijdens de vergaderingen. Hun deelname is een extra waarborg dat in de discussie binnen de IAASB de *public interest* wordt geborgd. Ook is er ruimte voor een beperkt aantal toehoorders om de vergaderingen bij te wonen en worden er bandopnames gemaakt die via het internet zijn te raadplegen. De IAASB heeft voorts regelmatig overleg met de nationale regelgevers en met toezicht-houders.

Tot slot dient te worden gewezen op het consultatie-

proces. Dat heeft plaats via de in de inleiding genoemde en hierna te bespreken CAG, maar ook via publicatie van conceptstandaarden via de IFAC-website, waarbij de mogelijkheid wordt geboden aan eenieder die zich daartoe geroepen voelt, commentaar te leveren.

Kortom, de IAASB beoogt als belangrijkste activiteit binnen een internationale context kwalitatief hoogwaardige controle- en aanverwante standaarden op te stellen en uit te vaardigen. Die standaarden krijgen steeds meer status. Zo erkende de *Financial Stability Forum* (2002), een consortium van nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de financiële stabiliteit binnen het internationale geldverkeer, de IAASB-standaarden als een van de 12 belangrijkste standaarden. Een tweede recent wapenfeit is de erkenning door China (2006) van de standaarden. Eind 2006 nam de *World Federation of Exchanges* de standaarden eveneens als maatstaf aan. Dit orgaan vertegenwoordigt 57 aandelen- en derivatenmarkten, hetgeen staat voor een volume van 97 procent van de aandelenmarkten. De Europese Commissie is thans bezig met het *endorsement* traject van de ISA's.

3 Public Interest Oversight Board

Een aantal malen werd gerefereerd aan de PIOB, bijvoorbeeld als het gaat om de benoeming van nieuwe IAASB-leden. De PIOB is een jong orgaan dat in 2005 werd opgericht na een periode van financiële instabiliteit en van boekhoud- en bedrijfsschandalen. De oprichting van een dergelijk orgaan lag reeds in het verschiet, maar is versneld en verstevigd door de schandalen. Deze – zo was de gedachte – zouden veroorzaakt zijn door een gebrek aan integriteit van het bedrijfsmanagement maar ook door een falen van verslaggevings- en controleregels. Hoewel ik van mening ben dat de schandalen vooral zijn veroorzaakt door een gebrek aan integriteit bij een deel van het bedrijfsmanagement (en soms mede door accountants die de titel accountant niet waardig zijn) en de oplossing daarvoor niet moet worden gezocht in meer of andere regels, is er niets mis met toezicht op het proces van het ontwikkelen van die regels. Zeker nu die (nog) worden opgesteld door een oververtegenwoordiging vanuit de accountantskantoren. De PIOB biedt een legitimatie en extra waarborg voor een zorgvuldige afwikkeling van dat proces dat door een deel van de buitenwereld – naar mijn mening ten onrechte – nog als een proces van zelfregulering wordt gezien.

Als reactie op de boekhoud- en bedrijfsschandalen

besloot IFAC (2003) tot een aantal hervormingen. Meer dan ooit beseftte zij dat het nodig was het publieke vertrouwen in accountants en de door hen gehanteerde regelgeving te herstellen. IFAC zocht nadrukkelijk de dialoog met internationale toezichthouders zoals de Wereldbank, de *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) en de *Basel Committee on Banking Supervision* (BCBS). Deze en andere organisaties verenigden zich in een *Monitoring Group* die onder meer de leden selecteerden die in de PIOB zitting namen.

De PIOB heeft de verantwoordelijkheid *for overseeing the public interest activities of IFAC related to auditing, giving priority, at least initially, to those standard setting activities related to audits and other financial statement assurance activities. The PIOB shall oversee IFAC standard-setting activities in the areas of audit performance standards, independence and other ethical standards for auditors, audit quality control and assurance standards, and other audit and auditor-related standard-setting activities*.

Zoals gezegd is de PIOB nauw betrokken bij het benoemingsproces van leden van IFAC-organen zoals de IAASB. Voorts kan ze de benoeming van de voorzitter van de IAASB tegenhouden, wordt er toezicht gehouden op de werkprogramma's en het *due process*. Zij heeft ook toegang tot alle documentatie en kan deskundigen raadplegen. Tot slot is een belangrijke taak van de PIOB toezicht te houden op de naleving van de standaarden door de bij IFAC aangesloten ledenorganisaties.

Blijkens het eerste jaarverslag van de PIOB (2005) is het eerste belangrijke aandachtspunt het verbeteren van het *'due process and working procedures for standard-setting boards'*. Ik kom daar later op terug.

4 Consultative Advisory Group

De PIOB is – waar nodig – een belangrijke 'corrigerende schakel' als het gaat om het regelgevend proces. De PIOB is echter vooral institutioneel en procedureel gericht en niet primair inhoudelijk. Dat is anders als het gaat om de CAG, wat een belangrijk adviesorgaan van de IAASB is. Blijkens haar *Terms of Reference* (maart 2006) geldt het volgende:

'The objective of the IAASB Consultative Advisory Group (the CAG) is to provide input to and assist the IAASB through consultation with the CAG member organizations and their representatives at the CAG meetings, in order to obtain:

- a Advice on the IAASB's agenda and project timetable (work program), including project priorities;
- b Technical advice on projects; and
- c Advice on other matters of relevance to the activities of the IAASB.

Leden van de CAG zijn onder meer afkomstig van organisaties zoals de eerdergenoemde IOSCO, het Basels Committee, de Wereldbank en de Europese Commissie. Maar ook: Islamic Financial Services Board, Japan Securities Dealers Association, Eastern Central and Southern African Federation of Accountants en vele anderen.

De voorzitter van de CAG woont de vergaderingen van de IAASB bij en heeft het recht op spreektijd. Hij wordt door de PIOB benoemd en rapporteert aan dit orgaan. Er zijn drie belangrijke momenten waarop de CAG-voorzitter zich in de IAASB-vergaderingen laat horen: (1) op het moment dat een nieuw projectvoorstel wordt besproken; (2) het moment waarop over een *exposure draft* wordt besloten; en (3) het moment waarop de binnengekomen commentaren daarop worden besproken en verwerkt. Daarnaast speelt hij een belangrijke rol als het gaat om de bespreking van zaken zoals prioritering van onderwerpen en het strategisch plan van de IAASB, een onderwerp dat in 2007 nadrukkelijk op de agenda staat.

5 Due process IAASB

Zojuist hebben we gezien dat de PIOB (gericht op het proces) en de CAG (gericht op de inhoud) een belangrijke rol vervullen als het gaat om het toezien op en het bijsturen van de IAASB-processen. Maar er is meer. De IAASB heeft eigenstandig en met behulp van voornoemde organen een proces ontworpen dat past bij het ontwikkelen en uitvaardigen van standaarden. Ik noem de belangrijkste punten:

- IAASB-vergaderingen, alsmede vergaderstukken en notulen zijn openbaar, behoudens een korte *Executive Session*.
- Projectvoorstellen komen voort uit het volgen van internationale ontwikkelingen. Deze worden binnen de IAASB besproken en voorgehouden aan de CAG en PIOB. Het overkoepelende strategisch plan staat via een consultatieprocedure open voor commentaar.
- Aangenomen projectvoorstellen worden uitgewerkt door werkgroepen die zijn samengesteld uit IAASB-leden, technisch adviseurs en waar nodig derden die over de benodigde expertise beschikken. Zonodig kan een openbaar forum of een rondetafelgesprek worden georganiseerd teneinde extra input voor het project te krijgen.
- Projecten worden op diverse momenten tijdens de IAASB-vergaderingen besproken en worden in stemming gebracht op het moment dat een werkgroep meent dat een ontwerpstandaard klaar is om uit te gaan als *exposure draft*.
- De commentaarperiode voor een *exposure draft* is normaliter 120 dagen. Ze worden op de IFAC-website geplaatst, er gaat een persbericht uit en ze worden specifiek onder de aandacht gebracht van toezichthouders, beroepsorganisaties en andere belanghebbenden. Nadrukkelijk wordt om commentaar verzocht van de vertegenwoordigende organen van kleine en middelgrote ondernemingen en die van de overheid. Binnengekomen commentaren worden eveneens via de website openbaar gemaakt.
- Commentaren worden door de werkgroepen besproken. 'Significant matters' worden tijdens de IAASB-vergaderingen besproken en in notulen vastgelegd. De verwerking van de binnengekomen commentaren wordt via de website openbaar gemaakt. Indien commentaren leiden tot een belangrijke wijziging in de voorgestelde standaard kan een *re-exposure* plaatsvinden, waarbij aan het publiek de aard en reden van wijziging wordt uitgelegd.
- Zodra de commentaarperiode is afgesloten en de IAASB Technical Director van mening is dat het *due process* correct is verlopen, wordt de standaard in stemming gebracht. Bij aanneming daarvan wordt een ingangsdatum voor de standaard vastgesteld, dient een akkoord van de PIOB te worden verkregen en zal er publicatie van de standaard plaatsvinden.
- Voor een stemming is de aanwezigheid van ten minste 12 van de 18 IAASB-leden vereist. Voor aanneming van een standaard is een meerderheid vereist. Leden die tegen stemmen, dan wel zich van stemming onthouden, leggen een stemverklaring af die wordt genotuleerd.

Kortom: de procedure rond de totstandkoming van standaarden kent een sterke mate van transparantie, consultatie en mogelijkheden tot inspraak. De belangen van het maatschappelijk verkeer worden vertegenwoordigd door toezichthouders, PIOB en CAG. Voorts hebben de diverse geledingen in het maatschappelijk verkeer alle gelegenheid zelf commentaar te leveren. Daar zit veel meer het probleem: er zijn te weinig geledingen die zich laten horen. Althans niet tijdens de officiële commentaar-rondes. Collega Hassink komt tot dezelfde conclusie in zijn oratie (2004, p. 24) waarin hij stelt dat er sprake is van een fundamenteel probleem, namelijk de legitimiteit van IFAC buiten het beroep. Hij constateert dat 'het maatschappelijk verkeer de weg naar IFAC maar

moelijk weet te vinden, met als gevolg dat onduidelijk is of en op welke wijze de meningen van het maatschappelijk verkeer zijn betrokken in het proces van het totstandkomen van de ISAs.' Ik hoop dat de weg naar IFAC door dit artikel beter te vinden is en dat ik Nederlandse criticasters voldoende uitdaag tot het leveren van commentaar tijdens de internationale consultatierondes van de IFAC-organen.

Gekeken naar de VGC-code (overigens geen IAASB-standaard, maar wel een IFAC-code) waaraan ik in de inleiding refereerde, kan in het verlengde van voorgaande alinea worden opgemerkt: welk geluid hebben Nederlandse criticasters als collega's Blokdijk, Spil en Westra nu eigenlijk laten horen toen het er in internationaal verband echt om ging? De accountancyregels worden immers niet in Nederland, maar internationaal opgesteld. Welnu: toen was het oorverdovend stil!

Maar er zijn anderen die zich wel laten horen. Er zijn – gelukkig maar – ook kritische geluiden ten aanzien van het *due process*.

6 Kritiek

Wat dient nu eigenlijk te worden verstaan onder *public interest*, het centrale begrip in de doelstellingen van instituties zoals IFAC, de IAASB en de PIOB? Het *Accounting Auditing & Accountability Journal* heeft er een heel nummer aan gewijd. Neu en Graham (2005) argumenteren daarin in een inleidend artikel dat dit een ondergeschoven aandachtsgebied is binnen het onderzoeksveld van de accountancy: *'The public interest' is a phrase that we, as accounting researchers, associate with accounting almost by reflex. When we talk about accounting and society, the normative imperative creeps in, and we find it quite natural to insist that accounting ought to serve the public interest* (p. 585), en: *'Researchers seldom directly address what is meant by 'public interest', or question how accounting is connected to it'*. Baker (2005) stelt dezelfde thematiek aan de orde.

Unerman en O'Dwyer (2006) zien IFAC als een non-gouvernementele organisatie (NGO) en wijzen op het belang van *accountability*. Zij refereren nadrukkelijk aan een studie van Loft en Humphrey (2006). Eigenlijk drukt de titel van de studie van Loft en Humphrey al uit hoe zij erover denken: *IFAC.ORG: organising the world of auditing with the help of a website*. Ze argumenteren als volgt: *'that there is a great deal of transparency in the activities of IFAC, with considerable details of committee meetings, background papers et cetera*

available on the IFAC website. But this is argued to be a one-way form of accountability, with few stakeholders given the opportunity in practice to intervene in any meaningful way in IFAC's decisions'. Een ander argument dat zij inbrengen, betreft het feit dat ze een grote invloed van de multinationale accountantskantoren veronderstellen omdat deze IFAC in belangrijke mate financieel voeden. Dit aspect wordt ook uitgewerkt door Sikka (2001), die aangeeft: *'Seemingly, as major fraction of international capital, auditing firms have colonised and captured the state to shield themselves from regulatory action'*.

Humphrey e.a. (2004) spreken over *Private global governance in the public interest* en betrekken de problematiek heel direct op IFAC en de IAASB en gooien een stevige steen in het water: *'A problematic issue in IFAC's pursuit of recognition and influence has been whether it has appropriate public oversight. In particular, can self-regulation by a private governance actor at the global level succeed when that actor is supposed to be promoting the interests of the international profession as well as serving the public interest?'*. In de paper waarin ze deze vraag centraal stellen, leveren Humphrey e.a. (2004, p. 39, 40) onder meer als kritiek dat:

- er in het toezichtsproces van IFAC het primaat is gegeven aan het beschermen van het belang van de kapitaalmarkten en dat dit deelbelang als toereikend wordt gezien om het publieke belang af te dekken;
- de bescherming van het publieke belang vooral wordt geborgd door een toezichtstructuur (PIOB, CAG), maar niet door *'significant public interest representation in the actual standard setting activity and bodies'* (p. 39);
- IFAC wel degelijk ook private belangen dient en dat die niet onder het toezicht van bijvoorbeeld de PIOB vallen;
- er door IFAC te weinig zou worden gedaan aan de sanctionering van aangesloten beroepsorganisaties die de standaarden niet afdoende implementeren en handhaven;
- het promotiemateriaal van IFAC een mooiere werkelijkheid schetst dan er in werkelijkheid is.

7 Conclusie

De paragrafen 2 tot en met 5 van deze bijdrage betreffen vooral een weergave van het *due process* dat zich binnen IFAC en de IAASB voltrekt. Ik sloot dat deel van deze bijdrage af met de constatering dat de procedure rond de totstandkoming van standaarden een sterke mate van transparantie, consultatie en

mogelijkheden tot inspraak kent. In paragraaf 6 geef ik echter de kritiek weer die desondanks bestaat. Ik herken mij daar slechts voor een deel in. Ik reageer op enkele kritiekpunten.

Het is inderdaad zo dat er geen eenduidige definitie en overeenstemming bestaat over de inhoud van het begrip *public interest*. Ik ben er best voor in om in een (academische) discussie daarover mee te gaan, omdat ik daar ook gedachten over heb. Maar ik zie echter niet welke afbreuk het ontbreken van die definitie doet aan de kwaliteit van de huidige standaarden.

Het is inderdaad zo dat de financiële toezichthouders een stevige stee hebben in het toezichtsmodel (via de PIOB en CAG) van IFAC. Maar ik zie de criticasters van dat model geen concrete feiten aandragen van gevallen waarin dat tot een onjuiste behartiging van het maatschappelijk belang leidt. Bovendien kan eenieder zowel bij de PIOB en de CAG, maar bovenal in de openbare consultatieronde, zijn kritiek op de standaarden laten horen. Ik ken geen concrete daden van Nederlandse (academische) criticasters die in de consultatierondes zijn opgekomen.

Het is inderdaad zo dat een deel van het consultatieproces via internet en de website van IFAC verloopt. Maar doet dat nu zoveel af aan de mogelijkheden om je stem te laten horen? Bovendien: we leven in 2007 en niet meer in het stenen tijdperk.

Het is inderdaad zo dat er van significante (financiële) invloed van accountantsorganisaties sprake is en dat hun vertegenwoordigers ook private belangen behartigen. Maar het is ook zo dat er *countervailing powers* zijn: de *public members*, *observers*, de CAG en PIOB. En ook hier ken ik geen concrete feiten die door criticasters zijn aangedragen op punten waar het naar hun mening is misgegaan door de invloed van de accountantskantoren. Voorts is het zo – om met Cruijff te spreken – dat er naast een nadeel ook een belangrijk voordeel zit in de betrokkenheid van de accountantskantoren: zit daar nu juist niet de meeste kennis over een doelmatige en doeltreffende inrichting van het controleproces?

Ben ik dan 'horende doof' en kritiekloos? Zou er dan volgens mij helemaal niets meer kunnen verbeteren aan de IFAC-processen? Welnu, zoals gezegd herken ik mij in een deel van de kritiek en natuurlijk kan het altijd beter. Van mij mag de invloed vanuit de accountantskantoren nog wat verminderen en het zou goed zijn als er wat meer pluriformiteit zou komen in degenen die zich in het toezichts- en consultatieproces begeven. Voorts is het complianceproces ten aanzien van de bij IFAC aangesloten beroepsorgani-

saties voor verbetering en versteviging vatbaar. Overigens is daarvoor sinds 2004 wel een aparte commissie benoemd, het *Compliance Advisory Panel* (CAP). Ook zou ik graag zien dat er meer middelen – privaat of publiek gefinancierd – ter beschikking zouden komen, zodat de staf zou kunnen worden verstevigd en de leden van IAASB bijvoorbeeld meer tijd voor het ontwikkelen en actualiseren van standaarden vrij zouden kunnen maken.

Maar mijn belangrijkste verbetering is van andere orde: ik zou willen dat de 'beste' stuurder niet langer aan de wal blijven staan. Dat zij zich eerder mengen in het debat. Dat er gaande het proces positieve en opbouwende kritiek komt. Daar hebben de accountantsprofessie én het maatschappelijk verkeer mijns inziens meer aan dan negatieve kritiek achteraf. ■

Literatuurlijst

- Baker, C.R. (2005), What is the meaning of 'the public interest?', *Accounting Auditing & Accountability Journal*, vol. 18, no. 5, pp. 690-703.
- Canning, M. and B. O'Dwyer (2001), Professional accounting bodies' disciplinary procedures: accountable, transparent and in the public interest?, *The European Accounting Review*, vol. 10, no. 4, pp. 725-749.
- Consultative Advisory Group, *Terms of reference*, IFAC, IAASB, maart 2006; zie: <http://www.ifac.org/IAASB/About>.
- Consultative Advisory Group, *Roles and responsibilities of the IAASB CAG Chair*, IFAC, IAASB, maart 2006; zie: <http://www.ifac.org/IAASB/About>.
- International Federation of Accountants (IFAC), *Reform proposals*, 10 september 2003; zie: www.ifac.org.
- International Federation of Accountants (IFAC), *IAASB Annual report 2005*; zie: www.ifac.org.
- International Federation of Accountants (IFAC), *IAASB Annual Report 2006* (concept); zie: www.ifac.org.
- International Federation of Accountants (IFAC), *Strategic plan for the years 2006-2009*, oktober 2005; zie: www.ifac.org.
- International Federation of Accountants (IFAC), *Standard-setting public interest activity committees' due process and working procedures*, maart 2006; zie www.ifac.org.
- International Federation of Accountants (IFAC), *IAASB due process and working procedures*, maart 2006; zie: www.ifac.org/IAASB.
- International Federation of Accountants IFAC, *World Federation of Exchanges endorses the IAASB's international standard-setting process*, persbericht 27 oktober 2006; zie: www.ifac.org/news/.
- Financial Stability Forum (2002), *12 Key standards for sound financial systems*, www.fsforum.org.
- Hassink, H.F.D. (2004), *Governance en Onafhankelijkheid in het accountantsberoep*, oratie Universiteit Maastricht.
- Humphrey, C., K. Jeppesen, A. Loft, en S. Turley (2004), The International Federation of Accountants: private global governance in the public interest?, paper gepresenteerd tijdens Conference on Global Governance and the role of non-state actors, Londen (zie www.lse.ac.uk); ook opgenomen in: G.F. Schuppert (ed.) (2006), *Global governance and the role of non-state actors*, Baden-Baden: Nomos Verlag, pp. 245-273.

- Loft, A., C. Humphrey, en S. Turley (2006), In pursuit of global regulation. Changing governance and accountability structures at the International Federation of Accountants (IFAC), *Accounting Auditing & Accountability Journal*, vol. 19, no. 3, pp. 428-451.
- Loft, A. en C. Humphrey (2006), IFAC.ORG: organising the world of auditing with the help of a website, paper gepresenteerd tijdens het EEA-congres, Dublin; ook opgenomen in: J.Hoff en H.K. Hansen (eds.), *Digital governance:// networked societies: creating authority, community, and identity in a globalized world*, Frederiksberg: Samfundslitteratur, Nordicum.
- Neu, D. en C. Graham (2005), Accounting research and the public interest, *Accounting Auditing & Accountability Journal*, vol. 18, no. 5, pp. 585-591.
- Public Interest Oversight Board (PIOB), *First public report*, IFAC, IAASB, mei 2006; zie: www.ifac.org/IAASB/About.
- Sikka, P. (2001), Regulation of accountancy and the power of capital: some observations, *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 12, no. 2 (April), pp. 199-211.
- Sikka, P., H. Willmott, en T. Lowe (1991), Guardians of knowledge and public interest: a reply to our critics, *Accounting Auditing & Accountability Journal*, vol. 4, no. 4, pp. 14-22.
- Unerman, J. en B. O'Dwyer (2006), On James Bond and the importance of NGO accountability, *Accounting Auditing & Accountability Journal*, vol. 19, no. 3, pp. 305-318.
- Wong, P. (2004), *Challenges and successes in implementing international standards: achieving convergence to IFRSs and ISAs*, International Federation of Accountants (IFAC); zie: www.ifac.org.